

Πολιτειακή συγκρότηση και οικιστική πρακτική των ελληνιστικών κρατών: η περίπτωση των Σελευκιδών

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΕΛΠ1480, ΑΠΚΥ)
Δολίχη, 1-2010

Περιεχόμενα:

Εισαγωγή

Η Ίδρυση Νέων Πόλεων Από Τους Διαδόχους Του Αλεξάνδρου Γ΄

1. Το Βασίλειο των Αντιγονιδών
2. Το Βασίλειο των Πτολεμαίων
3. Το Βασίλειο των Σελευκιδών

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Ο θάνατος του Αλεξάνδρου Γ΄ συμβατικά αποτέλεσε την αφετηρία της ελληνιστικής περιόδου (323 – 30 π.Χ.) και είχε ως αποτέλεσμα τη διαίρεση της αχανούς αυτοκρατορίας του σε ανεξάρτητα βασίλεια, έπειτα από αλληπάλληλες συγκρούσεις μεταξύ των διαδόχων του. Στα νέα βασίλεια δημιουργήθηκαν νέες πόλεις και οι πολιτικοί θεσμοί που καθιερώθηκαν σε αυτές ήταν αντίγραφα των θεσμών της Αθήνας, στην εποχή της μέγιστης ακμής της.¹ Δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στο μεγαλύτερο ελληνιστικό βασίλειο, των Σελευκιδών, στην παρούσα εργασία αναφέρονται οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία νέων πόλεων, οι τρόποι δημιουργίας τους και ο τρόπος άσκησης της εξουσίας, ξεχωριστά για κάθε βασίλειο.

Η Ίδρυση Νέων Πόλεων Από Τους Διαδόχους Του Αλεξάνδρου Γ΄

1. Το Βασίλειο των Αντιγονιδών

Από τα τρία ελληνιστικά κράτη που επικράτησαν μετά το θάνατο του Αλεξάνδρου Γ΄, το βασίλειο της Μακεδονίας ήταν το μικρότερο, αλλά και το μοναδικό το οποίο χαρακτηριζόταν από τον εθνικό χαρακτήρα του πληθυσμού του.² Ο πρώτος διάδοχος του Αλεξάνδρου

Γ΄, ο Κάσσανδρος, ίδρυσε τη Θεσσαλονίκη και την Κασσάνδρεια στην Παλλήνη το 316 π.Χ.³ Οι νέες αυτές πόλεις κατοικούνταν από πολυάριθμους ελληνικούς πληθυσμούς και όπως οι κάτοικοι όλων των πόλεων της Μακεδονίας, έτσι και αυτοί θεωρούσαν τους εαυτούς τους Μακεδόνες, πιθανό στα πλαίσια της υπό δημιουργίας κοινής συνείδησης και ενότητας. Είχαν, επίσης, την ίδια πολιτειακή οργάνωση με τις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις, ευρισκόμενες κάτω από τον απόλυτο έλεγχο του βασιλιά.⁴ Αργότερα, ιδρύθηκε η Δημητριάδα στη Θεσσαλία, από τον Δημήτριο Α΄ το 293 π.Χ., η οποία άκμασε ως κοσμοπολίτικο λιμάνι την περίοδο 200-150 π.Χ.⁵

Το βασίλειο των Αντιγονιδών, το οποίο οφείλει το όνομά του στον Αντίγονο Γονατά, που ήταν ο διάδοχος του Δημητρίου Α΄, σταθεροποιήθηκε το 276 π.Χ. και είναι μεταγενέστερο από αυτό των Σελευκιδών στην Ασία και των Πτολεμαίων στην Αίγυπτο. Στη Μακεδονία, μέχρι το 179 π.Χ., διατηρήθηκε η παλιά πατριαρχική βασιλεία που αντλούσε τη δύναμή της από το στρατό και ο βασιλιάς, ανάμεσα στους ευγενείς εταίρους του, είχε μόνο τιμητικά αξιώματα.⁶

2. Το Βασίλειο των Πτολεμαίων

Ο Πτολεμαίος Α΄, διάδοχος του Αλεξάνδρου Γ΄, ήταν υποστηρικτής της άποψης να ιδρυθούν ανεξάρτητα βασίλεια και τελικά επικράτησε στην Αίγυπτο, στο βασίλειο των Πτολεμαίων, από το 323 έως το 282 π.Χ.⁷ Ο Πτολεμαίος Α΄, ο Λάγου, ίδρυσε στην Αίγυπτο την Πτολεμαΐς και οι έφεδροι στρατιώτες, που υπηρετούσαν την άρχουσα τάξη των Μακεδόνων και των άλλων Ελλήνων, ήταν διασκορπισμένοι στη ύπαιθρο.⁸ Αργότερα, ο στρατηγός του Πτολεμαίου Β΄, ο Σάτυρος, ίδρυσε την Φιλοτέρα “πόλη στην Τρωγλοδυτική”, προκειμένου να εξερευνησει την περιοχή για να κυνηγήσει ελέφαντες, αφού αποτελούσαν ισχυρό στρατιωτικό όπλο. Η Φιλοτέρα αποτέλεσε την αφετηρία για τη δημιουργία νέων πόλεων.⁹ Οι πόλεις αυτές κατά κανόνα, έπαιρναν ονόματα μελών της δυναστείας, όπως Αρσινόη Τρωγλοδυτική, Βερενίκη Τρωγλοδυτική και Πτολεμαΐς των Ελεφαντοθηρών. Το όνομα της Μυός Όρμος, που βρισκόνταν βορειότερα από τις προηγούμενες πόλεις, δεν προήλθε από μέλος της δυναστείας.¹⁰ Κάποιες ήταν χτισμένες κοντά στην ερυθρά θάλασσα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επικοινωνία μεταξύ των Πτολεμαίων και της Ινδίας. Τέτοιες πόλεις ήταν: το Κλύσμα (φρούριο), η Φιλωτέρα, η Αρσινόη, ο Μυός Όρμος, η

3 Wallbank (1999), σ. 116.

4 Ο.π. σσ. 116-117.

5 Ο.π. σ. 122.

6 Bengtson (1991), σ. 365.

7 Mondadori (2000), σ.122.

8 Wallbank (1999), σ. 157.

9 Ο.π. σσ. 280-281.

10 Ο.π. σ. 281.

1 Mosse (2009), σ. 439.

2 Bengtson (1991), σ. 365.

Βερενίκη, η Αγάθωνος νήσος, η Πτολεμαΐδα Θηρών, η “κατά Σαβάς” Βερενίκη, ο Αντιφίλος λιμένας, η Φιλίππου νήσος, η Αρσινόη και η Αντιόχου σωλήνα.¹¹

Στην Αίγυπτο δεν ιδρύθηκαν αρκετές πόλεις, όπως στην Ασία, επειδή ο ελληνισμός διαδόθηκε και παγιώθηκε κυρίως μέσω της κυβέρνησης, της αυλής του στρατού και γενικά μέσω της κυριαρχίας της υπέρτατης αρχής. Σε αυτό βοήθησε η ίδια στρατηγική των διαδόχων του Πτολεμαίου Α΄ και το γεγονός ότι το αιγυπτιακό κράτος έμεινε συμπαγές και αδιαίρετο μέχρι το τέλος.¹² Ο δυνάστης ήταν το παν, δεν υπήρχαν αυτοτελείς πόλεις, καθώς δεν υπήρχε ποικιλομορφία κοιλάδων, ποταμών, φύλων, γλωσσών, βιωμάτων και αναμνήσεων, όπως στην Ασία.¹³ Οι Πτολεμαίοι, μάλιστα, σεβάστηκαν τη θρησκεία των Αιγυπτίων και η νέα σύνθεση, που προέκυψε από την συνύπαρξη των Ελλήνων με τους Αιγύπτιους, περιλάμβανε στοιχεία και των δύο λαών. Ο βασιλικός οίκος θεοποιήθηκε και λατρεύτηκε ένας νέος θεός, ο Σάραπτις.¹⁴

3. Το Βασίλειο των Σελευκιδών

Οι συγκρούσεις των διαδόχων του Αλεξάνδρου Γ΄, είχαν ως αποτέλεσμα την επικράτηση του Σελεύκου Α΄ στην Ασία, τον επονομαζόμενο Νικάτορα (323-280 π.Χ.).¹⁵ Το βασίλειο των Σελευκιδών ήταν, όπως αναφέρει ο Αριανός, το μεγαλύτερο από τα ελληνιστικά βασίλεια.¹⁶ Καταλάμβανε τη Συρία από τον Ευφράτη μέχρι τη θάλασσα και την ενδοχώρα της Φρυγίας. Η Μεσοποταμία, η Αρμενία, Σελευκίδα Καππαδοκία, η Σογδιανή, η Αραχωσία, η Υρκανία και άλλα έθνη έως τον Ινδό ποταμό κυβερνήθηκαν από τον Σέλευκο.¹⁷ Η διοικητική του δομή περιλάμβανε ανώτερους και κατώτερους κρατικούς υπαλλήλους, σύμβουλους και αυλικούς που αποτελούσαν το επιτελείο του βασιλιά και λειτουργούσαν υπό τις εντολές του. Οι σατραπείες, από το παλιό περσικό σύστημα, διατηρήθηκαν και οι ελληνικές πόλεις που βρίσκονταν μέσα στο κράτος είχαν κάποια προνόμια, αλλά ήταν φόρου υποτελείς στο βασιλιά. Η γραφειοκρατική διοίκηση ήταν καλά οργανωμένη και αποτελούνταν κυρίως από Έλληνες, ενώ οι ιθαγενείς είχαν περιορισμένα δικαιώματα.¹⁸ Η οργάνωση του βασιλείου των Σελευκιδών είχε πολλά κοινά με την αυτοκρατορία των Αχαιμενιδών,¹⁹ αφού οι πρώτοι οικειοποιήθηκαν τους τίτλους των δευτέρων, αλλά και των βαβυλωνίων βασιλέων, ώστε να χαρακτηρίζουν

τους λαούς, στους οποίους κυριαρχούσαν.²⁰ Ο Σέλευκος χρησιμοποίησε Έλληνες για την διοίκηση του βασιλείου του, ώστε να υπάρξει συνοχή στις κατακτημένες περιοχές της Ασίας, όπου υπήρχε ανομοιογένεια. Λόγω της ανομοιογένειας και της επιθυμίας των Σελευκιδών να στηρίξουν την εξουσία τους στον ελληνικό πολιτισμό, εγκαταστάθηκαν άποικοι στις νέες πόλεις, που δημιουργήθηκαν σε περιοχές όπου ήταν έντονη η διαφορετικότητα των κοινωνικών παραδόσεων και των οικονομικών συστημάτων από τις ελληνικές πόλεις.²¹ Οι νέες πόλεις αποτελούνταν κυρίως από Έλληνες και, αν και δεν ήταν αυτόνομες, ήταν οργανωμένες με τον ελληνικό τρόπο, αφού διατηρούσαν την Εκκλησία του Δήμου, τη Βουλή, τους άρχοντες και τους στρατηγούς. Αποτέλεσμα ήταν οι Σελευκίδες να κατοχυρώσουν τη βασιλεία τους, αλλά να αναπτυχθεί και ο ελληνισμός στην Ασία.²²

Ο Σέλευκος Α΄, όπως και ο Πτολεμαίος στην Αίγυπτο, κατάφερε να ιδρύσει μία δυναστεία, κάτι που δεν είχε καταφέρει ο Αλέξανδρος Γ΄. Όλοι οι κάτοικοι της δυναστείας ήταν υπήκοοι του βασιλέως και εξαρτημένοι από αυτόν, ανεξαρτήτως εάν ανήκαν στους νικητές ή στους ηττημένους. Με τη βοήθεια της μυθολογίας, της θρησκείας και με τη σύνθεση γενεαλογικών δένδρων, κατά την οποία οι διάδοχοι συνδέονταν με τους ελληνικούς θεούς, οι Σελευκίδες κατοχύρωσαν τη νομιμότητα της εξουσίας τους, η οποία αρχικά εξέλειπε.²³

Οι Σελευκίδες αντιλήφθηκαν την πολιτιστική σημασία των πόλεων και με την ίδρυση νέων στις απέραντες εκτάσεις της Ανατολής φρόντισαν να κατοχυρώσουν τη βασιλεία τους. Πολλές από τις νέες πόλεις είχαν ελληνικά ονόματα. Άλλες, από οικισμοί εξελίχθηκαν σε πόλεις και μετονομάστηκαν με ελληνικά τοπωνύμια, αφού εισήλθαν νέοι κάτοικοι μακεδόνες.²⁴ Νέες πόλεις ιδρύθηκαν και για στρατιωτικούς σκοπούς, όταν το κέντρο βάρους της εξουσίας του Σέλευκου, από την Περσία μεταφέρθηκε στη Συρία, φοβούμενος τις επεκτατικές πρωτοβουλίες του Δημητρίου, γιου του Αντίγονου, που αποσκοπούσαν στην επέκταση της κυριαρχίας του στη Μικρά Ασία.²⁵ Στη μάχη της Ιψού (301 π.Χ.) ο Σέλευκος νίκησε τον Δημήτριο και τον Αντίγονο και ίδρυσε την Αντιόχεια στις όχθες του ποταμού Ορόντη.²⁶ Η Σελεύκεια στον Κυλάκαδο, η Σελεύκεια Ζεύγμα και η Απάμεια στον Ευφράτη, ιδρύθηκαν από τον Σέλευκο προκειμένου να ελέγχει το διαμετακομιστικό εμπόριο.²⁷

11 Παπαρηγόπουλος (2009), σσ. 42-43.

12 Ό.π. σ. 42.

13 Ό.π. σ. 50.

14 Wallbank (1999), σσ. 166-167.

15 Mondadori (2000), σ. 119.

16 Αριανός Αλεξάνδρου Ανάβαση, 7, 22, 5.

17 Αππιανός, Συριακή, 9, 55-56.

18 Βλ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

19 Βλ. Symbrole.gr “Περσική δυναστεία, η οποία ίδρυσε το μέγα περσικό κράτος: γενάρχης της ήταν ο Αχαιμίνης”.

20 Βερέμης (2002), σ. 161.

21 Wallbank (1999), σσ. 174-175.

22 Παπαρηγόπουλος (2009), σ. 23.

23 Bengtson (1991), σ. 366.

24 Ό.π. σ. 371.

25 Mondadori (2000), σ. 119.

26 Ό.π. σ. 119.

27 Καμάρα (2006), σ. 283.

Η Σελεύκεια, η επί τω Τίγρη, στη Βαβυλώνα, ήταν η πρώτη πόλη που ίδρυσε ο Σέλευκος Α΄ και αποτελούσε το κέντρο διοίκησης και διάδοσης της επιρροής των Ελλήνων στη Μεσοποταμία.²⁸ Η Σελεύκεια έγινε πρωτεύουσα του Αντίοχου Α΄ και οι Έλληνες που συγχωνεύτηκαν με τον ντόπιο πληθυσμό -όπως συνέβη και σε άλλες πόλεις- δημιούργησαν ιδιαίτερα στοιχεία ζωής και δράσης, τα οποία ήταν απαραίτητα ώστε να προσδεύσουν και να ευδοκιμήσουν οι πόλεις.²⁹ Ο Σέλευκος Α΄ ίδρυσε πάνω από τριάντα πόλεις στην άνω Συρία – περιοχή μεταξύ Ευφράτη και Ταύρου μέχρι την Κοίλη Συρία.³⁰ Από αυτές, η Αντιόχεια στη Δάφνη ήταν πρωτεύουσα και οι πρώτοι κάτοικοι της Αντιόχειας ήταν Αθηναίοι, Μακεδόνες, Κρήτες και Κύπριοι και για χάρη κυρίως των πρώτων, ο Σέλευκος κατασκεύασε χάλκινο ανδριάντα της θεάς Αθηνάς.³¹ Η Σελεύκεια της Πιερίας ήταν το κυρίως λιμάνι.³² Η Λαοδικεία “η επί θαλάττη” ήταν ονομαστή για το αξιόλογο εμπόριο.³³ Η Απάμεια ήταν μεγάλο στρατιωτικό κέντρο,³⁴ όπου ο Σέλευκος και οι μετέπειτα βασιλείς διέτρεφαν τους πεντακάσιους ελέφαντες και τον περισσότερο στρατό τους.³⁵ Αυτές τις τέσσερις πόλεις, ο Στράβων τις ονομάζει “αδελφές αλλήλων”,³⁶ ενώ βάσει των νομισμάτων αποκαλούνται ως “αδελφοί δήμοι”.³⁷

Άλλα ονόματα νέων πόλεων που συναντώνται στη βόρεια Συρία ήταν: Ευρωπός, Βέροια, Έδεσσα, Κύρρος, Πέρινθος, Μαρώνεια, Απολλωνία, Ηράκλεια Πιερίας, Αντιόχεια Πιερίας, Γέφυρα, Ιερόπολη, Νικάτωρη, Νικόπολη, Αντιόχεια στον Ταύρο, Αντιόχεια στον Ευφράτη, Επιφάνεια στον Ευφράτη, Ορθωσία, Λάρισα, Λυσιάδα, Χαλκίδα, Απολλωνία.³⁸ Στην Παλαιστίνη πόλεις με ονόματα: Δίον και Πέλλα. Στην Μεσοποταμία Ανθεμουσία, Ίχνης και Αίνο. Απάμεια, Σελεύκεια, Βάνες, Άλλαγμα, Δούρα, Αμφίπολη, Έδεσσα και Νίσιβη.³⁹ Στην Μηδία, Ευρωπό. Στην Περσίδα, Τανάγρα και Μαιτόνα. Στη Βακτρία και τη Σογδιανή Θήρα, Ροίτια και ίσως Άργος. Στην αραβική ακτή του Περσικού Κόλπου Αρεθούσα, Λάρισα και Χαλκίδα.

Είναι πιθανό, νέες πόλεις να δημιουργήθηκαν και από τη συνένωση χωριών.⁴⁰ Επίσης, είναι πιθανό οι Μακεδόνες στρατιώτες, που κλήθηκαν στο βασίλειο των Σελευκιδών για την μάχη της Μαγνησίας το 189 π.Χ., να εγκαταστάθηκαν σε οικισμούς, που

αποκαλούνταν *κατοικία*. Οι οικισμοί αυτοί δεν αποτελούνταν αποκλειστικά από Μακεδόνες αλλά και από άλλους λαούς. Οικισμοί όμως, που ήταν στρατιωτικοί και αποτελούνταν από Μακεδόνες, υπήρχε πιθανότητα να εξελίχθηκαν σε πόλεις⁴¹ και τα ονόματά τους να δόθηκαν από τους στρατιώτες που θέλησαν να θυμούνται τις πατρίδες τους.⁴² Αρκετά ονόματα των Σελευκιδών βασιλέων συναντώνται σε αρκετές άλλες πόλεις. Η Λαοδικεία του Λιβάνου, η Αντιόχεια της Κυρρηστικής, η Απάμεια, η Αντιόχεια-Νίσιβις και Αντιόχεια-Έδεσσα στη Βόρεια Μεσοποταμία, ήταν μερικές από αυτές, ενώ αρκετές αρχαιότερες μετονομάστηκαν σε ονόματα βασιλέων. Αυτό συνέβαινε για να ισχυροποιηθεί ο ρόλος του βασιλέα.⁴³ Συνολικά, ο Σέλευκος ίδρυσε δεκαέξι πόλεις που ονομάστηκαν Αντιόχειες από τον πατέρα του. Πέντε Λαοδικείες από τη μητέρα του. Εννέα πόλεις που ίδρυσε τις ονόμασε Σελεύκειες, άλλες τέσσερις με τα ονόματα των γυναικών του,⁴⁴ ενώ οι νέες πόλεις, που χτίστηκαν συνολικά στην Ασία, ανέρχονται περίπου σε εκατόν εξήντα.⁴⁵

Οι νέες πόλεις της Ασίας δεν υπάγονταν στις ίδιες διοικητικές υποδιαιρέσεις με τις άλλες πόλεις του βασιλείου των Σελευκιδών, αλλά συχνά ασκούσαν ελεύθερα τα πολιτικά τους δικαιώματα. Βαθμιαία κάποιες “μητροπόλεις” απέκτησαν την πλήρη αυτοτέλειά τους, απαλλασσόμενες από κάθε στρατιωτική και δικαστική επέμβαση των βασιλικών αρχόντων. Συγχρόνως, κάθε μητρόπολη είχε τη δική της αστική χρονολογία, καθώς και το δικαίωμα να κόβει δικά της νομίσματα.⁴⁶ Οι πόλεις, είτε είχαν ονόματα βασιλέων είτε μακεδονικά ονόματα, διέφεραν μεταξύ τους. Υπήρχαν οι αρχαίες πόλεις, οι νέες πόλεις, οι ντόπιες πόλεις που πήραν δυναστικά ονόματα και οι ντόπιες πόλεις που εξελληνίστηκαν πλήρως για να γίνουν διοικητικά κέντρα με αξιωματικούς και φρουρά. Η οργάνωση των νέων πόλεων, ήταν στα ίδια πρότυπα με τις πόλεις στην Ελλάδα,⁴⁷ ενώ οι Σελευκίδες σεβάστηκαν τις παραδόσεις των ήδη υπάρχουσων πόλεων και δεν προέβηκαν σε μεταρρυθμίσεις.⁴⁸ Χαρακτηριστικό σύμβολο της ελληνιστικής βασιλικής εξουσίας ήταν το διάδημα, το οποίο έφερε πρώτος ο Αλέξανδρος Γ΄ και το οικειοποιήθηκαν αργότερα οι διάδοχοι και οι ηγεμόνες.⁴⁹ Η σημασία του διαδήματος διαπιστώνεται από τις αρχαίες πηγές, όπου ο Σέλευκος παρουσιάζεται ότι έχει φορέσει το διάδημα και αυτό

28 Wallbank (1999), σσ. 186-188.

29 Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 38.

30 Ό.π. σ. 35.

31 Ό.π. σ. 35.

32 Wallbank (1999), σσ. 186-188.

33 Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 35.

34 Wallbank (1999), σσ. 186-188.

35 Στράβων, Γεωγραφία, 16, 2-10.

36 Στράβων, Γεωγραφία, 16, 2-10.

37 Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 35.

38 Wallbank (1999), σσ. 186-187 & Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 35.

39 Ό.π.

40 Wallbank (1999), σσ. 180-181.

41 Ό.π. σσ. 185-186.

42 Ό.π. σσ. 186-187.

43 Ό.π. σ. 188.

44 Αππιανός, Συριακή, 9, 57-58.

45 Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 41.

46 Παπαρρηγόπουλος (2009), σ. 46.

47 Wallbank (1999), σσ. 188-189.

48 Mondaroli (2000), σ. 120.

49 Bengtson (1991), σ. 367.

σήμαινε το θάνατο του Αλεξάνδρου Γ'.⁵⁰ Η σφραγίδα του βασιλικού δαχτυλιδιού και το ιερό πυρ, αποτελούσαν επίσης ελληνιστικά βασιλικά σύμβολα.⁵¹ Πιστεύονταν ότι ο Σέλευκος πήρε χρησμό από το μαντείο, το οποίο του έλεγε να μη βιαστεί να γυρίσει στη Μακεδονία γιατί η Ασία θα ήταν καλύτερη γι' αυτόν. Το όνειρο της μητέρας του Σέλευκου, επίσης, που είδε ότι θα έβρισκε ένα δαχτυλίδι και θα το έδινε στο γιο της, ο οποίος θα κυβερνούσε όπου αυτό του έπεφτε από το χέρι, προμήνυε τη μεγάλη του βασιλεία⁵². Από τα προαναφερόμενα γίνεται αντιληπτή η δεισιδαιμονική πίστη σε σύμβολα, καθώς και η θεοποίηση των βασιλέων, στοιχεία που διευκόλυναν την κυβέρνηση των βασιλέων.

Επίλογος

Τα ελληνιστικά βασίλεια διατηρήθηκαν για περισσότερο από έναν αιώνα, όταν άρχισαν σιγά – σιγά να καταστρέφονται οι πόλεις τους και να υποδουλώνεται ο πληθυσμός τους. Η ανάγκη δημιουργίας νέων πόλεων, οι οποίες θα είχαν ελληνικά ονόματα και ελληνική οργάνωση, εμφανίσθηκε κυρίως στο βασίλειο των Σελευκιδών. Οι νέες πόλεις ιδρύθηκαν στην Ασία, διότι οι βασιλείς έπρεπε να επικρατήσουν σε πληθυσμούς που τους διέκρινε η ανομοιογένεια, κάτι που συνέβαινε λιγότερο στο βασίλειο των Πτολεμαίων και καθόλου στο βασίλειο των Αντιγονιδών. Στα δύο πρώτα οι βασιλείς θεοποιήθηκαν από τους λαούς των βασιλείων τους, συγχωνεύοντας θρησκευτικά στοιχεία. Τέλος, η αρχιτεκτονική των ελληνιστικών πόλεων αποτέλεσε τη βάση της Αναγέννησης και του δέκατου όγδοου και του δέκατου ένατου αιώνα⁵³.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bengtson, H. 1991. *Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας*. μτφρ. Γαβρίλης, Α. Αθήνα: Μέλισσα.

Mondadori, A. 2000. *Σύγχρονη Παγκόσμια Εγκυκλοπαίδεια*. 1. *Ιστορία*. μτφρ. Μπαριάμη, Τζ. Γαϊτατζή, Φ. Κοσιφός, Β. Μπουζάνης, Δ. Παπαρίζος, Γ. Σκαρβέλη, Γ. Τουλούπη, Ε. επιμ. Αποστολοπούλου, Μ. Χεκίμογλου, Ε. Κούρση, Μ. Αθήνα: Μοτίβο Α.Ε.

Mosse, C. and Schnapp-Gourbeillon, A. 2009. *Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας (2000-31 π.Χ.)*. μτφρ. Στεφάνου, Λ. Αθήνα: Παπαδήμα.

Wallbank, F. 1999. *Ο Ελληνιστικός κόσμος*. μτφρ. Δαρβέρης, Τ. επιμ. Μανωλόπουλος, Λ. - Νίγδελης, Π. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

50 Αρριανός Αλεξάνδρου Ανάβαση, 7, 22, 5 και Αππιανός, Συριακή, 9, 55-56.

51 Bengtson (1991), σ. 367.

52 Αππιανός, Συριακή, 9, 55-56.

53 Wallbank (1999), σ. 353.

Βερέμης, Θ. κ.ά. 2002. *Ελληνική Ιστορία*. Α. Ο Αρχαίος Ελληνικός Κόσμος. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Καμάρα, Α. 2006. *Ιστορία των Ελλήνων*. 4. *Ελληνιστικοί Χρόνοι*. Αθήνα: Δομή.

Παπαρρηγόπουλος, Κ. 2009. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*. 5. *Ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί χρόνοι*. Αθήνα: Λυμπέρη Α.Ε.

ΑΡΧΑΙΕΣ ΠΗΓΕΣ

Αρριανός Αλεξάνδρου Ανάβαση, 7, 22, 5.

Αππιανός, Συριακή, 9, 55-56.

Αππιανός, Συριακή, 9, 57-58.

Στράβων, Γεωγραφία, 16, 2-10.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Symbole.gr – Διάλογοι Συμβολής. *Σημειώσεις Ανθρωπογεωγραφίας*. Ανάκτηση στις 12.01.2010. <http://www.symbole.gr/forum/search.php?t=39&sid=b6c9671ed6bbd7a1bf44ba0d5cd6beb9>

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. *Περιλήψεις Ιστορίας (Β' και Γ' Λυκείου)*. Ανάκτηση στις 29.12.2009. <http://www.alfavita.gr/OdigosEkpraidetytikou/odigos20070831b.php>